

Szindbád útja Óbudáról

Krúdy Gyula a magyar irodalom rendhagyó alakja és zsenije, ősszel született, de a tavasz vitte el, csak 55 éves volt. Nyíregyházán látta meg a napvilágot egy felvidéki, jómódú, nemesi család házában, de egy cseléd lány, Csákány Julianna fiaként – szerelemgyerek volt. Korának legtermékenyebb írója, aki bohém és könnyelmű, gazdag is lehetett volna, de koldusszegényen halt meg Óbudán. Frakkban temették el, de csak azért, mert nem volt más ruhája, ezt az öltözetét nem vették be a zálogházba. Regényhőseit ő alkotta meg, de mégis ő volt Rezeda Kázmér, a bohém újságíró, aki a híres vörös postakocsin utazott, és Szindbád, az ábrándos gavallér, az Ezerégyéjszaka világszereplője utasa.

„Szindbádért eljött az utolsó postakocsi, tavasz végére ért ablaka alá. Nem az élet színeivel festett vörös postakocsi volt ez, hanem az a másik, fekete batár, amelynek kereke az örök éjszaka csendjén gördül a nyirkos sírkertek felé. Bánatos, vad, szép cigányfeje a mindig álmodó, álomtalan, fehéren hanyatlott hátra. Így vágott neki az utolsó kalandnak, a nem ismert tartomány felé, honnan nem tér meg az utazó, elvágtatott vele a halál titokzatos kocsija, míg nem végleg eltűnt a magyar halhatatlanság hamar felejtő kódéban” – Kárpáti Aurél írta a „krúdys sorokat” tíz évvel azután, hogy a nagy író, 1933. május 11-ről 12-re virradóra álmában érte a szívhalál.

A hely az óbudai földszintes, nyomorszagú ház, a Templom utca 15., ahol élete utolsó éveit élte mérhetetlen szegénységbe zuhanva, számomra gyermekkori kötődésű emlék. Sorsom úgy hozta, hogy Óbuda szülőtem voltam, és az egykorvolt Zichy utca 17-ben laktunk, átellenben „Szerecsen fejés” házzal, amit Krúdy is sokat emlegetett. Ám sarokház lévén, szobánk ablakából éppen a Krúdy-házra láthattunk, arra a kapu melletti, baloldali, kétablakos szobára, ahol élt, alkotott és meghalt a nagy író. A ház még áll, az én lakhelyem a városrendezéssel eltűnt. Kötődésem Krúdyhoz gyermekkori élményeimre vezethető vissza: az emlékképeket, hangulatokat, a színesztéziát – az illatok, színek, hangok világát – Krúdy Gyula adta nekem szülőhelyemről. Később, egyetemistaként talán igazán értoje lettem

művészetének, az emlékek erős érzelmi kötődései rögzültek.

A kor szelleme nem kedvezett Krúdy világának: a szecessziós, romantikus, a szürrealista és impresszionista stílushatások nem épültek be a közízlésbe, talán mert mást kerestek benne, és mást kaptak tőle. Az egykori irodalomszemlélet követendőnek a realizmust, a kritikai és a szocialista realizmust tartotta, e kategóriába aligha lehetett Krúdyt beilleszteni. Túl nagy volt, aminet daliás alakjaival is kimagasodott a többi ember közül, ugyanúgy irodalmi skatulyákba sem fért bele, mert óriás volt. Szerencsére nem vált be Kárpáti Aurélnak, a később Kossuth-díjas írókritikusnak a már idézett profécija: Krúdy nem tűnt el a „halhatatlanság kódéban”! Ellenkezőleg, egyre erősödik népszerűsége, s miután mű-

veit 15 nyelvre fordították le, így szerzte a világon a legismertebb magyar írók egyike. Hatalmas életművet hagyott hátra, hiszen több mint 60 regény, négy színmű, sok ezer elbeszélés, novella, cikk, karcolat került ki a tolla alól.

Ami pedig Krúdy társadalombírálatát illeti, ma is az álom, a látszatra könnyed, ködszerű, a valótól távoli impresszionista képei mögött is kemény realistaként kritizálta korát, és nemcsak átételelesen, hanem nyíltan is. Tudjuk az őszirózsás forradalomnak, a Tanácsköztársaságnak híve volt, hogy a faji előítéletek ellen kiállt, s utolsó éveiben maga is a szegény emberek világában élve, együtt érzett velük, szót emelt értük. Óbudán még áll a Templom utcában a ház, talán az illetékeseknek eszébe jut majd egyszer irodalmi emlékhellyé alakítani.

Takács Ilona